

Nhìn đời dân tộc Việt Nam, chúng ta rất dễ bắt gặp vô số các nghịch lý.

Một trong những nghịch lý đó là: một mặt, lịch sử Việt Nam đầy những bất hạnh, xã hội Việt Nam đầy những tai ương, kinh tế Việt Nam đầy những khó khăn, và tương lai Việt Nam đầy những bất trắc, vầy mà, mặt khác, người Việt Nam, theo các cuộc đi u tra của nhiều tổ chức quốc tế, lại được xem là rất lạc quan, tích cực, thu hút lòng tin của quan chức nước ngoài. Mà không phải chỉ có các cuộc đi u tra này, từ lâu, đời sống người người ngoài quốc, đặc biệt là bất hạnh của người Việt Nam được người nước ngoài cũng thấy người ta cười. Thanh niên thi u nước ngoài, đã đành. Công nhân người già còm và nghèo khổ, buôn thúng bán bưng ngoài đường ngoài chợ vẫn cười. Nước ngoài nào cũng thấy thế.

Tại sao có số nghịch lý như thế?

Nghịch lý này cũng có thể nhìn thấy trong văn hóa. Một dân tộc bề dày đã có hàng ngàn năm, hình thức ngoại xâm đến nhà nước tài, nhưng vầy mà văn hóa lúc nào cũng như nhàn và thoải mái như được nhìn thấy đời sống của đời trước mình, chứ biệt “đồng người n trông với áo ti u thế” chứ không thấy gì khác nữa cả.

Tại sao?

Tôi nhớ mình ra nguyên nhân của số nghịch lý này khi, cách đây hơn 10 năm, gặp và chuyện trò với một nhà văn nổi tiếng là chí khí khi bỏ nhà cầm quyền tại Việt Nam sau năm 1975 bắt đầu và đầy này. Với số chí khí này, ông từng đi xem hình ảnh tiêu biểu của kẻ sĩ thời đời mình. Gặp ông, tôi càng tin hơn những đi u người ta kể về ông. Quạt quạt, tay dánh đi, dánh đi những cách nhìn, cách nói của ông, toát lên một vẻ gì thật thanh thản, vầy cả công cấp độ và hi u hoà, không uy hi p ai và cũng không để cho ai uy hi p được mình. Nhìn ông, tôi không còn ngạc nhiên về những câu chuyện liên quan đến tình thái của ông khi đi đi n với công an công sự nữa.

Có đi u, khi hái ông vá đái sáng cáa giái ván nghá cũ cáa Sài Gòn sau năm 1975, đác biát đái sáng cáa nháng ngá i táng bá từ tái vì ngòì bút cáa há, tôi vô cùng ngác nhiên nhán ra là có vá nhá ông không biát nhiáu. Không biát nhiáu vá cáng sán, vá các chính sách ván nghá, ká cá các thá đán cáa đáng cáng sán đái vái giái ván nghá sĩ mián Nam. Ông ká vá cuác sáng trong tù cáa ông mát cách rái rác, vái rát ít chi tiát cá thá, đán đá, nghe ông nói và nhìn thái đá thanh thán cáa ông khi nói, tôi cá phân vân, có cám táng nhá ông cháa táng bá bát và bá giam giá cá.

Đán đán, tôi tin là có mát quan há sâu sác giáa thái đáng dung, tá tái, uy vũ bát náng khuát cáa ông vái sá hiáu biát mù má cáa ông vá ká thù: đá giá đá c bánh tâm trá c báo lác, mát cách vô thác, ông đã chán bián pháp là há vô hoá ká thù và tái ác cáa ká thù. Giáng nhá ngá i bá tra tán, đá bát đầu, đã cá làm nhá nháng máng da thát đáng bá tra tán y không phái là cáa mình. Đá quên đau, ngá i ta phái quên luôn cá bán thân mình và thá giái chung quanh mình, trong đó có cá cái ká đáng hành há mình. Nhá thá, ngá i ta mái đá sác đá cháu đáng bát hánh. Bù lái, đán lúc cuác tra tán chám đát, ngá i ta cũng không còn nhá gì vá nó náa. Ngá nhá cuác tra tán y chá có trong giác má hay vái... mát ngá i nào khác.

Tôi cũng có cám táng táng tá khi gáp mát vài ngá i trong nhóm Nhân Văn - Giai Phám mán Bác. Khi tôi hái vá nháng đáng há phái cháu đáng khi Nhân Văn - Giai Phám bá trán áp, tôi ngác nhiên nhán tháy, qua giáng ká cáa há, nháng bát hánh y có vá cũng... "tháng" thôi. Cũng "tháng" thôi, cái viác há bá cáng bác lao đáng, bá mái ngá i nghi ká hoác e dá nhá nháng tên tái phám chính trá.

Cũng "tháng" thôi, cái viác há bá đáng ra ngoài biên chá, bá tá c quyán sáng tác, phái sáng vát váng ngoài lá cáa xã hái. Cũng "tháng" thôi, cái viác há bá xuyên tác, bá vu kháng, bá chái bái sa sá trên các pháng tián truyán thông cáa nhà nác suát gán cá náa thá ká. Cũng "tháng" thôi. Nhá mái tai ách khác đái. Tôi biát chác chán nháng điáu há ká không giáng vái nháng gì há đã thác sá táng trái. Ký ác cáa há đã phán bái há: nó đã thanh táy hát hoác gán hát nháng khía cánh tái tám, bi thám nhát đá giám nhá các pressure trong tâm hán cáa há. Mà cũng phái, náu không, chác gì há đã sáng nái đán tán báng giá. Tuy váy, tôi ván cá ngác nhiên.

Tâm lý há vô hoá bi kách cũng nhá sá thanh táy nhanh chóng các màu sác đen tái trong ký ác có lá cũng là điáu khá phá bián nháng ngá i. Tôi có mát ngá i bán thân, có thái đi vát biên, bá bát, bá tá và, cuái cùng, đã vát ngác. Sau này, thánh thoáng tôi nghe anh ká vá chuyán tá và ká vá cáng. Nháng chuyán anh ká bao giá cũng thú vá. Tôi cháng có chút nghi ngá gì vá sá thành thác cáa anh. Tuy nhiên, nghe anh y ká, tôi cá ngác nhiên tá hái: chá lá trong tù chá toàn có nháng chuyán buán cáng thú vá nhá thá? Chác chán là không. Tôi biát rõ bán tôi: là mát trí thác nho nhá, hián lành, thám chí nhát nhát, chác chán anh không thá đá táo báo và liáu

Hồ vô hóa bất hủ

Tác Giả: Nguy&#n H&#ng Qu&#c / VOA
Thứ Ba, 10 Tháng 7 Năm 2012 08:15

lĩnh đä vät ngäc näu đäi säng trong tù không có cái gì khäng khiäp khiän anh ghä sä hän cä cái nguy cä bä bän chät. Cái sä khäng khiäp päy là gì? Tôi ngä là anh cũng không nhä rõ.

Tôi cũng ngä là hiän nay chäa chäc đã có mäy ngä i nhä và còn cäm đäc cái näi khäng khiäp bao trùm cuäc säng Viät Nam tä năm 1975 đän ít nhät năm 1986, khi đäng cäng sän công bä chính sách "cäi träi"; cái näi khäng khiäp cä thä đän đä khiän chúng ta phäi run bän ngä i khi nghe tiäng gõ cäa vào ban đäm, phäi thät ngä i läi khi bät gäp ánh mät cäa bät cä gä công an nào; cái näi khäng khiäp khiän cä triäu ngä i phäi cuäng cuäng tìm cách trän khäi Viät Nam, bät chäp mäi sä hiäm nguy.

Vät lên trên kinh nghiäm cäa täng cá nhân, tôi ngä thói quen hä vô hoá bät hänh và thanh täy bät hänh không chäng cũng là tâm lý täp thä cäa dân täc Viät Nam nói chung. ä nä cäng äi, cä sau mäi mät biän cä bät hänh läi có "häu chäng" này, "häu chäng" nä, có khi thät dai däng, kéo dài hàng mäy chäc năm. ä Viät Nam thì khác, khi mät thäm käch chäm đät, mäi đäu vät đäu bä xoá nhoà. Bä Pháp đô hä gän ngät mät trăm năm, kiän thäc cäa chúng ta vä Pháp cũng chä đäng läi ä mäc bäp bä mäy tên tuäi cũ kä nhä Racine, Pascal, Victor Hugo nhä nhäng đäa häc trò phä thông đäng chuän bä thi tú tài. Bä Nhät Bän giät häi đän cä gän hai triäu ngä i trong mät thäi gian cäc ngän, träc khi Đä nhä Thä chiän kät thúc, chúng ta cũng chäng thù hän Nhät Bän bao nhiêu và cũng chäng thêm tìm hiäu cho cän kä cái trän đäi giät häi gän mät phän mä i dân sä nä cä mình. Bä Trung Hoa đô hä cäng ngàn năm, kiän thäc cäa chúng ta vä cä kä thù (Trung Hoa) län täi ác cäa kä thù (sä xâm läc và âm mäu đäng hoá) thät ít äi. Ít äi đän đä đáng kinh ngäc: trong cä läch sä Viät Nam, không có läy mät ngä i đáng gäi là nhà Trung Quäc häc. Tuyät đäi không. Ngay cä tän bäy giä, muän tìm hiäu bät cä chuyän gì vä Tàu, chúng ta cũng phäi đäu tìm đäc sách... Tây. Nhìn läi läch sä dân täc, chä thäy toàn bät hänh, nhäng đäc thä vän, chä nghe nhäng tiäng thä dài nhä bäng khuäng cäa tuäi mäi biät buän. Lä.

Tôi không bôi nhä läch sä. Tôi cũng chäng miät thä cha ông mình. Tôi chä muän nhän mänh đän nhäng cái giá chúng ta phäi trä cho sä tän täi cäa dân täc. Tôi biät, näu không täng bä tâm lý hä vô hoá bät hänh hay thanh täy các bät hänh thät nhanh ra khäi ký äc, ngä i Viät Nam khó mà có thä säng näi qua nhäng chuäi träm luân đäng đäc kéo dài cä hàng ngàn năm.

Nói cách khác, chúng ta còn säng đäc, sau cäng ngàn năm bä Trung Hoa đô hä, sau ngät trăm năm bä Pháp đô hä, sau hàng mäy trăm năm näi chiän và cäng ngàn năm đä i hoä chuyên chä, tä chuyên chä phong kiän đän chuyên chä vô sän, mät phän, näu không nói là phän län, là nhä chúng ta biät... quên. Quên kä thù. Quên täi ác cäa kä thù. Quên nhäng vät thäng kä thù cät trên da thät cäa chính chúng ta. Quên. Quên là phäng cách tä vä cäa nhäng sä phän khän cùng.

Khi tâm lý hồ vô hoá bất hạnh và thanh tỳ bất hạnh đäc sä đäng nhä nhäng phäng cách tä vä, nhäng biän pháp cuäi cùng đä tän täi, chúng không có gì đáng trách. Và cũng không có gì đáng phäi ân hän. Ngäi ta không có sä chän läa nào khác. Chúng là läch sä. Chúng đã nhä thä và không thä là cái gì khác. Lên án hay tiäc nuäi cho nhäng sä kiän läch sä là mät điäu thäa thäi. Duy có điäu chúng ta cän nhä là cái giúp chúng ta tän täi không phäi là cái giúp chúng ta län lên, do đó, chúng ta không nên, hän näa, không đäc quyän biän thói quen hồ vô hoá bất hạnh và thanh tỳ bất hạnh thành nhäng đäc hänh, nhät là nhäng đäc hänh cho hiän täi và täng lai, khi chúng ta đang và sä đäi điän väi nhäng sä bät hänh vä tinh thän nhiäu hän là nhäng sä bät hänh vä thä xác, trong đó, theo tôi, sä bät hänh khäng khiäp nhät chính là sä nghèo nàn vä kinh nghiäm bät hänh.

Vä läi, viäc hồ vô hoá bất hạnh và thanh tỳ bất hạnh có lä, väi nhäng mäc đä khác nhau, cũng là tâm lý chung cäa nhân loäi. Tôi tin là ở đâu ngäi ta cũng phäi sä đäng biän pháp quên đä säng qua nhäng mùa khä nän. Không riêng gì ngäi Viät Nam.

Tuy nhiên, näu viäc hồ vô hoá bất hạnh và thanh tỳ thät nhanh mäi bät hänh ra khäi trí nhä là tâm lý chung cäa mäi ngäi thì vấn nghä sĩ phäi là ngoäi lä: hän, cái kä tä xäng là chäng nhân cäa läch sä và là thä ký cäa thäi đäi, không đäc quyän nhäm mät và quên säch mäi thä nhäng ngäi bình thäng khác; hän phäi ghi nhän và ghi nhä nhäng biäch mình chäu đäng đä nhäng biäch äy còn läi mãi trong kho tàng kinh nghiäm cäa dân täc.

Ở mät khía cänh nào đó, có thä nói mäi vấn nghä sĩ län là mät kho läu trữ län cäa nhäng biäch. Cũng có thä nói nhäng vấn nghä sĩ län là nhäng kä thäng däm (masochist), nhäng kä tìm thäy khoái läc khi nhìn träng träng vào nhäng län roi quät täi täp trên da thät cäa mình hay là tä tay cào, cäu nhäng vät thäng cäa chính mình cho toä máu. Đä máu đäng läi thành mäc. Đä đäa ngäc biän thành hiän thäc. Đä bät hänh còn läi mãi chä không nhä mät giäc mä thoáng qua.

09.07.2012